

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за академичната длъжност „доцент“

обявен от Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов

Рецензент: проф. д-р Марина Ангелова Николова, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“, катедра „Аграрна икономика“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, включена в регистъра на академичния състав на Република България в НАЦИД.

Относно: участие на гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова в обявен конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по област на висшето образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.8 „Икономика“, научна специалност: „Икономика и управление (аграрна икономика)“, обявен в Държавен вестник, брой 92 от 3 ноември 2023г. за нуждите на катедра „Аграрна икономика“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

1. Представяне на кандидата

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по област на висшето образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.8 „Икономика“, научна специалност: „Икономика и управление (аграрна икономика)“, обявен в Държавен вестник, брой 92 от 3 ноември 2023г. за нуждите на катедра „Аграрна икономика“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов участва като единствен кандидат гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова, която е представила необходимите документи.

2. Основание за написване на рецензията

Настоящата рецензия е написана на основание Решение на Факултетния съвет на факултет „Производствен и търговски бизнес“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов (Протокол № 4/13.12.2023 г.), Заповед № 1189/15.12.2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов за определяне

състава на научното жури в съответствие с изискванията на чл. 5, ал. 1 и чл. 121, ал. 1 и ал. 2 от Правилник за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ (2023 г.) и Решение на първо заседание на Научно жури (Протокол № 1/10.01.2024 г.).

3. Персонална характеристика на кандидата

Кандидатът гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова е преподавател на постоянен трудов договор в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов от 2008 г. През 2014 г. Елена Йорданова придобива докторска степен (съгласно диплома №2014001/13.01.2014 г.) по научна специалност 05.02.20 Социално управление. Професионалното развитие на Елена Йорданова може да се раздели на *два основни периода* – като преподавател в сферата на средното образование и преподавател във висше училище.

През 1991 г. завършва средно образование в СОУ „Алеко Константинов“ - Свищов (диплома Серия А-91, рег. № 4811 от 01.07.1991 г.).

През 1996 г. завършва първото си висше образование като „магистър“ по българска филология във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – Велико Търново (диплома Серия Б 96 / ВТУ, № 01517, регистрационен № 23020 / 1996 г.), като през 1993 г., като мобилност, обучението е проведено в Братислава, Словакия. Професионалния си стаж и трудов опит в областта на образованието, Елена Йорданова започва веднага след дипломирането си като преподавател по български език и литература в първото българско светско училище „Филип Сакелариевич“ в гр. Свищов и скоро след това продължава преподавателската си дейност по БЕЛ в СОУ „Николай Катранов“ в елитни паралелки с чуждоезиков профил до 2008 г. Като част от развитието и усъвършенстването в професионалната си дейност, през 1997 г. придобива свидетелство за специализация и правоспособност на специалист с висше образование по специалност „Методика на литературното обучение“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Велико Търново (регистрационен № 2974 от 1997 г.), а през 2002 г. придобива свидетелство за професионално-квалификационна степен в Шуменски университет „Еп. Константин Преславски“, Департамент за повишаване на квалификацията на учителите – Варна, придобивайки ПЕТА професионално- квалификационна степен. (Серия ПК № 1759, рег. № 3587/ 08.11.2002 г.).

Вторият период от професионалното развитие на гл. ас. Йорданова

се свързва със завършване на второ висше образование през 2001 г. като „магистър“ по специалност „Финансов мениджмънт“ в Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов (диплома серия СА – 2001 г., №024010, рег. № 39880/2001 г.). Професионалният опит на Елена Йорданова Шопова като преподавател продължава от 2008 г. в сферата на висшето образование с назначаването като асистент в катедра „Мениджмънт“ при СА „Д. А. Ценов“, след проведен конкурс. По-късно става последователно старши асистент (през 2010 г.) и главен асистент (през 2011 г.). От 2022 г. е преподавател в катедра „Аграрна икономика“ при СА „Д. А. Ценов“. Кандидатът е катедрен Алумни координатор, от 2017 – досега, на катедра „Мениджмънт“ към факултет „Мениджмънт и маркетинг“ и на катедра „Аграрна икономика“ към факултет „Производствен и търговски бизнес“. След защита на ОНС доктор, Елена Йорданова Шопова е участвала в три научноизследователски проекта към ИНИ при СА „Д. А. Ценов“ - Свищов, финансирани от държавната субсидия за научна дейност, включително един проект като ръководител и два като член на екипа. Участвала е също така и в проект „Икономическото образование в България 2030“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ като експерт/дигитално образователно съдържание съвместни програми през 2023 г. В рамките на националния проект „Студентски практики“ Елена Йорданова Шопова е била ангажирана в СА „Д. А. Ценов“ като академичен наставник (през 2014 г. и между 2016 г. и 2023 г.). Съгласно удостоверение от ръководството на Стопанска академия към месец ноември 2023 година общият трудов стаж на кандидата е 27 години и 2 месеца, в това число в Академията 15 години и 8 месеца като асистент/старши асистент/главен асистент в СА „Д. А. Ценов“ при изискван минимум стаж не по-малко от 5 академични години като „асистент“ според ПРАС в СА „Д. А. Ценов“ от 2023 г. От 2016 г. Елена Йорданова Шопова е член на Съюза на учените в България. Освен с преподавателска и научна дейност, Елена Шопова е ангажирана и с обществена дейност като общински съветник, мандат 2023-2027 в община Свищов, председател на Постоянна комисия по “Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“ и заместник-председател на Постоянна комисия по “Нормативна уредба, граждански права, обществен ред и сигурност“.

Съгласно представена справка за академичната заетост от 06. 12. 2023 г., гл. ас. Елена Йорданова има средна годишна заетост като главен асистент за последните 5 (пет) учебни години от 540,03 часа аудиторна заетост (при изисквана натовареност от минимум 400 академични часа съгласно ПРАС в

СА, 2023 г.) Натовареността по учебни години е както следва: 2019/2020 – 458 часа, 2020/2021 – 591,20 часа, 2021/2022 – 561,5 часа, 2022/2023 – 566,55 часа, 2023/2024 – 522,9 часа.

От 2008 г. насам Елена Йорданова е обогатила професионалните си умения със успешно завършени обучения по „Креативност и евристика на научните изследвания и преподаването“, „Приложение на казусния метод при обучение на студенти по икономика“, „Методика на емпиричните изследвания“, „Създаване на интерактивно учебно съдържание за Moodle с H5P“ и др.

Представените от кандидата документи съответстват като брой и съдържание на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПРАС в СА за участие в конкурс за заемане на академична длъжност доцент в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“, обн. в ДВ бр.92/03.11.2023:

1. Заявление до Ректора за допускане до участие в конкурса.
2. Автобиография (Europass).
3. Копие от диплома за придобита образователна и научна степен „доктор“.
4. Списък на публикациите, представени по конкурс за придобиване на ОНС „доктор“.
5. Справка за академичната заетост като главен асистент за последните 5 (пет) учебни години.
6. Удостоверение за стаж по специалността.
7. Списък с представения за рецензиране монографичен труд.
8. Списък с представените за рецензиране публикации за съответствие с минималните национални изисквания за област 3. „Социални, стопански и правни науки“, показатели 4 до 10.
9. Справка за цитиранията и рецензиите на кандидата в научни публикации за съответствие с минималните национални изисквания за област 3. „Социални, стопански и правни науки“, показатели 11 до 13.
10. Списък на научноизследователски проекти, в които кандидатът е участвал след защита на докторска дисертация.
11. Декларация, подписана от кандидата, че няма доказано, по законоустановения ред, плагиатство в научните трудове.
12. Списък с представените за рецензиране академични учебници.
13. Справка за разработени и преподавани лекционни курсове.

- 14.Списък с представените за рецензиране учебни материали.
- 15.Справка за научните и научно-приложни приноси в представените за рецензиране публикации и материали.
- 16.Справки и доказателства към тях за активности, свързани с допълнителните показатели по чл.124, ал.2 от Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“.
- 17.Резюмета от трудовете, представени за рецензиране по конкурса, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор“, на хартиен носител и в електронен формат (PDF).
- 18.Оригинал и/или копия на представените за рецензиране публикации и материали по конкурса.

В обобщение, налице е кандидат за академичната длъжност „доцент“ с достатъчно професионален, изследователски и практически опит в своята професионална сфера, отговарящ на изискванията в съответствие на чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“, ППЗРАСРБ и чл. 11б от ПРАС на СА.

4. Количествена и качествена оценка (анализ) по критериите и показателите за учебната работа

Гл. ас. д-р Елена Йорданова извършва преподавателска дейност в Стопанска академия от 2008 г. като преподавател на основен трудов договор. От представената автобиография проличава активността в учебната работа на гл. ас. Елена Йорданова през всички години във висшето училище.

От представената служебна справка за академичната заетост на гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова за обучението на студенти в ОКС „бакалавър“ през последните пет учебни години се установява, че тя е над утвърдения за висшето училище норматив. Съгласно представена справка, гл. ас. д-р Елена Йорданова участва в преподаването на следните лекционни курсове (и в разработването на част от тях): 13 дисциплини в ОКС „бакалавър“: Аграрен мениджмънт, Аграрна екология, Селски и аграрен туризъм, Развитие на селските райони, Екологично и устойчиво развитие на агрофирмата, Аграрно предприемачество, Регламенти и стандартизация на аграрното производство, Екологично и устойчиво развитие на бизнеса, Екологичен туризъм, Въведение в агробизнеса, Стратегически решения в агробизнеса, Малък и семеен агробизнес, Управление на конфликти (катедра „Мениджмънт“) и 4 дисциплини в ОКС „магистър“: Алтернативни източници на доходи в селските райони, Малък и семеен агробизнес, Развитие на селските райони,

Управленско общуване и фирмено поведение (катедра „Мениджмънт“).

Задължителен елемент от общата оценка на учебно-преподавателската работа на кандидата за заемане на академичната длъжност „доцент“ е неговото участие в осигуряването на учебния процес с лекционни курсове, учебни помагала и академични учебници. В този аспект преподаваните от гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова учебни дисциплини са осигурявани по време на нейната преподавателска дейност с актуални по съдържание авторски и съавторски текстове. В материалите по конкурса са приложени един самостоятелен учебник „Екологична политика и социална отговорност“, 200 с., ISBN: 978-954-543-058-9, самостоятелно учебно пособие за ръководене на семинарни занятия „Екологична политика и социална отговорност“, 100 с., ISBN: 978-954-543-059-6 и три учебника в съавторство с ясно обособено авторско участие на кандидата (Администриране в управлението и публична администрация; Управление на качеството; Управленски аспекти на организацията).

Съгласно служебна бележка, изготвена от Центъра за професионално обучение, като лицензиран обучител на ЦПО към НАПОО, гл. ас. Елена Йорданова е провела квалификационни обучения и курсове по „Управление на поведението в класната стая“, изучавана в квалификационен курс за присъждане на квалификационни кредити на педагогически специалисти по Наредба №15/2019г. на МОН „Управление на поведението в класната стая“, в периода 02.11.2018 – 15.11.2018г.; „Атестиране на дейността на педагогическите специалисти“, изучавана в квалификационен курс за присъждане на квалификационни кредити на педагогически специалисти по Наредба №15/2019г. на МОН „Атестиране на дейността на педагогическите специалисти“, в периода 31.10.2019 – 2.11.2018г.; „Организация на делови срещи и мероприятия“, изучавана в квалификационно обучение по част от професия „Офис секретар“, специалност „Административно обслужване“, в периода 17.06.2022 – 11.08.2022г., Проект „Успешни заедно от Националния план за действие по заетостта“, по договор между СА „Д. А. Ценов“ и АИКБ София; „Повишаване на личната отговорност и дисциплина чрез управление на времето“, изучавана в квалификационно обучение „Повишаване на личната отговорност и дисциплина чрез управление на времето“, в периода 13.06.2022 – 16.06.2022г., Проект „Успешни заедно от Националния план за действие по заетостта“, по договор между СА „Д. А. Ценов“ и АИКБ София; „Общуване на български език“, изучавана в обучение по Ключова компетентност: Общуване на роден език, курс „Общуване на български език“ по договор между „СА Д. А. Ценов“ и Община Свищов, Проект № BG05M9OP001-2.056.0015-C01 „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование в

община Свищов“, финансиран от ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020г. и ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020г. съфинансиран от ЕС чрез Европейския социален фонд (ЕСФ). По всяка от преподаваните дисциплини към ЦПО, гл. ас. Елена Йорданова самостоятелно е разработила учебното съдържание и учебните програми. Всичко това показва голяма активност и същевременно е атестат за нейния опит като преподавател с интереси по актуални въпроси в областта на икономиката и управлението.

Съгласно издадено и приложено към документацията по конкурса удостоверение от ръководството на СА „Д. А. Ценов“ се установява, че към 20.11.2023 г. гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова има общ трудов стаж 27 (двадесет и седем) години, 2 (два) месеца и 14 (четиринадесет) дни, в това число в Академията 15 (петнадесет) години, 8 (осем) месеца и 16 (шестнадесет) дни. Освен това, ръководството на Академията удостоверява, че до момента гл. ас. д-р Елена Йорданова е работила по трудов договор за допълнителен труд по чл. 110 от Кодекса на труда по два проекта, реализирани от висшето училище.

Посочените количествени и качествени параметри на учебно-преподавателската работа на кандидата за заемане на академичната длъжност „доцент“ дават основание да се изрази много добра оценка за професионалното му равнище в рамките на аудиторната и извънаудиторната му заетост.

В обобщение, учебно-преподавателската дейност на кандидата е в пълно съответствие с изискванията на чл. 116, ал.5 от ПРАС на СА.

5. Количествена и качествена оценка (анализ) по критериите и показателите за изследователската дейност

Количествената характеристика на научните изследвания и изследователската дейност на гл. ас. д-р Елена Йорданова е изготвена въз основа на данни от списъците на публикациите, представени от кандидата за заемане на академичната длъжност „доцент“. В структурно и цифрово изражение тя е следната: монография – 1 бр., студии – 5 бр., статии – 10 бр., доклади – 12 бр. Общият брой публикации са 28 научни труда, от които самостоятелните публикации са 23. Една статия в съавторство е публикувана в научно издание, реферирано и индексирено в световноизвестна база данни с научна информация.

За представените по конкурса публикации, кандидатът е удостоверил със съответната справка, че не повтарят представените за придобиване на ОНС

„доктор“.

Разработките на гл. ас. д-р Елена Йорданова нямат доказано по законоустановения ред плагиатство, за което е представена Декларация за оригиналност, с което са изпълнени изискванията на чл.24, ал. 1, т. 5 от ЗРАСРБ, чл. 53, ал. 1, т.5 от ППЗРАСРБ, както и чл. 116, ал.2, т.2 от ПРАССА.

Рекапитулация
на представените за рецензиране публикации за съответствие
с минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ
в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“
по групи показатели
на гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова

Група от показатели	Номер на показателите	Минимални изисквания за доцент (точки)	Фактическо изпълнение от д-р Йорданова (точки)
А	1	50	50
Б	2	-	-
В	3	100	100
Г	от 4 до 10	200	264.00
Д	От 11 до 13	50	85
Е	От 14 до 21	-	-
Общо:	-	400	499.00

От представените данни е видно, че в количествен аспект научните публикации на кандидата надвишават минималните законови изисквания в това отношение. Но не по-маловажни са и качествените характеристики на направените изследвания. Авторът задълбочено проучва и анализира широкообхватна тематика, като демонстрира умения за умело боравене с научни понятия, стремеж към критичен анализ на научни съждения и се придържа към научен стил в изложението.

От представените трудове най-значим е хабилитационният труд на тема „Управленски аспекти в съвременното земеделие“ с общ обем от 200 стр. Трудът е рецензиран от двама хабилитирани специалисти в областта на аграрната икономика. Актуалността на анализирания проблематика и основният приносен акцент на труда са свързани с изследването на управленските аспекти в съвременното земеделие във връзка с адаптирането към динамичните промени в организационната и околната

среда и осигуряването на ефективност и устойчивост на управленската дейност и устойчивост на земеделските практики. Ценна е насоката на изследването, която обединява управленските и екологични насоки в изследователската цел и е продиктувана от желанието за още проучвания на управленските аспекти и ролята на човешкия фактор за устойчивостта на съвременните агроорганизации и неговата значимост за цялостното развитие на аграрния сектор. В монографичния труд са изследвани проблеми и тенденции в развитието на съвременното земеделие в национален и регионален мащаб чрез анализиране на екологично-етичните управленски аспекти в земеделски стопанства във Великотърновски регион. Успешно е защитена тезата на монографичния труд, че ефективността на управленския процес спомага за устойчивостта и развитието на съвременното земеделие. Чрез систематичен преглед на литературата, авторски коментар и обобщения са изведени изследователски тенденции, свързани с проблемите в развитието на съвременното общество и по-конкретно в организациите от аграрния сектор. Разгледани са обобщените фактори за устойчивост на управленския процес като неделима част от устойчивото развитие на съвременното общество и по-конкретно към социалния и екологичния аспект на организационното развитие. Изследването е структурирано в два основни аспекта - първият, управленски аспект на разсъждение, включва открити и анализирани управленски умения, както и предложени автори екологично-етичен ценностен *подход* за постигане на управленска устойчивост, *модел* за екологосъобразен управленски процес в земеделските стопанства, *методика* за съвместяване и прилагане на мениджърски умения, *методика* за устойчиво развитие на съвременното земеделие. Вторият, екологосъобразен аспект, разглежда същността, принципите и значението на социалната отговорност и екологичната отговорност, като основни предпоставки за етичност и ефективност на управленския процес в съвременното земеделие. Проведено е емпирично изследване чрез разработена и разпространена до определен брой респонденти анкетна карта. Основните изводи, получени на базата на резултатите от анкетното проучване, показват обективното състояние на отношението към екологичните и етичните проблеми в земеделските стопанства. След емпиричното тестване на методическия алгоритъм, наред с формулираните обобщения, представляващи управлението и отношенията в земеделските стопанства, са открити изводи и препоръки за постигане на екологосъобразност и устойчивост, формирани от направените теоретични разсъждения и практически изследвания. В заключение е установено, че иновативният подход в

управлението на агроорганизациите, предложен и изследван в монографичния труд, съчетава традиционните управленски подходи, стилове и практики, насочвайки вниманието преди всичко върху човешкия фактор в земеделските стопанства в условията на трансформираща се към устойчивост икономика.

Представените 21 статии и доклади и 5 студии, публикувани в неререферирани издания с научно рецензиране и в редактирани колективни томове, отговарят на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки” (съгласно група показатели Г 7 и Г 9).

Въз основа на представените за рецензиране научни публикации за съответствие с минималните национални изисквания за научна област 3. „Социални, стопански и правни науки”, показатели от 4 до 10, може да се очертаят *две основни области на научни интереси* на гл. ас. д-р Елена Йорданова, *съответстващи на двата периода в професионалното ѝ развитие* в Стопанска академия, а именно: *в областта на управлението на човешкия фактор и в областта на съвременното земеделие*. Комбинирането на познания от две научни направления в икономиката дава възможност да се разшири и обогати полето на научни изследвания, да се представят различни авторови позиции и гледни точки, да се внесат нови аспекти на тълкуване на проблемите в аграрния сектор, визирайки поведението и ролята на човешкия фактор за постигане на устойчивост и екологосъобразност в управленския процес на съвременните земеделски стопанства. В тази връзка, можем да открием следните насоки, в които се открояват научните интереси на кандидата:

Първо, по проблемите, свързани с управлението и устойчивото развитие на агроорганизациите:

Систематизирана и доразвита е теорията за управленските аспекти в съвременното земеделие, като е предложена авторова гледна точка и анализ за ролята на човешкия фактор за устойчивостта на съвременните агроорганизации и неговата значимост за цялостното развитие на аграрния сектор. Предложени, обобщени и систематизирани са авторови дефиниции, характеристики, водещи съвременни тенденции в управлението на човешкия фактор, нови насоки, подходи и възможности, свързани с управлението и развитието на съвременното земеделие. [Монография, Група Г публикации 6.1., 7.1., 7.2., 7.4., 7.5., 7.6., 7.7.]; Обединени са управленските и екологични насоки в изследователската цел, като са изследвани концепции относно поведенческата промяна на човешкия фактор в управленския процес. Чрез систематичен преглед на литературата и авторски коментар и обобщения са изведени

изследователски тенденции, свързани с проблемите в развитието на съвременното общество и по-конкретно в организациите от аграрния сектор. Разгледани са обобщените фактори за устойчивост на управленския процес като неделима част от устойчивото развитие на съвременното общество и по-конкретно към социалния и екологичния аспект на организационното развитие. Утвърдени са изводите с които е задълбочено и разширено полето на познание в изследваната област. [Монография, Група Г публикации 7.1, 7.2, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8, 7.9, 7.13, 7.15, 9.1]; Анализирани и доразвита е теорията за управлението на земеделските стопанства от гледна точка на факторите обучение, като водещ приоритет, управление на изпълнението за устойчивост и екологизация на управленския процес и постигане на рационално поведение на човешкия фактор, като резултат от усъвършенстването на организационната дългосрочна и ефективна стратегия на управленския екип. [Монография, Група Г публикации 6.1., 7.9., 7.10., 7.11., 7.15., 9.2.]

Второ, по проблемите, свързани с развитието на съвременното земеделие:

Открити и анализирани са управленските и екологосъобразни аспекти на съвременното земеделие в условията на трансформираща се към устойчивост икономика, като са разгледани възможности за влияние и взаимодействие между тях и е акцентирано върху значението на етичността и необходимостта от екологизация на управлението на земеделските стопанства. Утвърждава се изводът, че ефективността на управленския процес спомага за устойчивостта и развитието на съвременното земеделие. [Монография, Група Г публикации 7.1, 7.2, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8, 7.9, 7.13, 7.15, 9.1]; Подбрани и открити са тенденции и насоки за развитие на аграрния сектор в основни стратегически документи, като е акцентирано на тяхната екологично-етична насоченост, с което се насочва вниманието в по-малко изследвана тематика и е обогатена научната теория в областта на управлението на съвременното земеделие. [Монография, Група Г публикации 6.1., 7.1., 7.2., 7.5., 7.6., 9.1.]; Предложени са авторски дефиниции и класификации за подобряване на управлението на земеделските стопанства и е изяснена същността и значението на предложения авторски екологично-етичен ценностен подход в съвременното земеделие. [Монография, Група Г публикации 7.7., 7.14., 7.17., 9.1.]; Доразвито е научното познание чрез предложените и разгледани екологосъобразни аспекти в управлението на земеделски стопанства, свързани с ефективното управление на хората за спазване на екологосъобразно производство, изискващо баланс между икономически, социални и екологични проблеми, чиято допирна точка е представена чрез

анализирането на изследванията, свързани със социалната и екологична отговорност. [Монография, Група Г публикации 7.3., 7.14.].

Представените публикации са ориентирани към актуални проблеми в икономиката и са разработени с научна задълбоченост в тематиката и систематизирани авторски виждания.

През периода 2008-2023 г., съгласно удостоверение на Института за научни изследвания при СА, гл. ас. д-р Елена Йорданова е участвала активно в 3 (три) научноизследователски проекта (при изискване според ПРАССА от минимум два), като на един от тях е била ръководител. Проектите са ориентирани към актуални проблеми в икономиката. Кандидатът е бил ангажиран и в изпълнението на 2 (два) национални образователни проекта, реализирани от Стопанска академия.

***Обобщено** може да се твърди, че научната продукция в количествено и качествено отношение е в съответствие с минималните национални изисквания в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки”, съгласно чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ, както и ППЗРАСРБ и ПРАССА и отговаря напълно на условията за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“.*

6. Съответствие с приносите в научните изисквания с обявените от кандидата

Очертаните в Справката научни и научно-приложни приноси в представените за рецензиране публикации и материали от гл. ас. д-р Елена Йорданова, съгласно изискванията на ПРАС в СА „Д. А. Ценов“, *кореспондират със съдържащи се постижения в представените за рецензиране публикации*, като са обособени в следните насоки:

Първо, група публикации с научни приноси с теоретичен характер:

1.Разгледана е хронологията на еволюцията в общественото и организационното развитие и с основен акцент е систематизирана и доразвита теорията за ролята на човешкия фактор и водещото му значение за постигане на устойчив управленски процес, от гледна точка на нейната същност, характеристики, основни теории, подходи. Изследвано е, в исторически план, развитието на човешките отношения в рамките на управленския процес в условията на национална специфичност, европейска социална среда и глоболизиращо се световно стопанство. [Монография, Група Г публикации 7.8., 7.9.,7.10., 7.13., 7.15., 7.17., 7.20.,7.21., 9.3., 9.5.].

2.Установена и обоснована е необходимостта от усъвършенстване на управлението на човешкия фактор, чрез открояване на водещи управленски

умения, етични управленски практики и компетентност, анализиране на въздействието върху поведението при възникване на етични дилеми и решаване на етични проблеми, като фактори за устойчивост на управленския процес. [Монография, Група Г публикации 6.1., 7.4., 7.11., 7.17., 7.18., 7.19., 7.20.].

3. Очертани са водещи приоритети в общата селскостопанска политика (ОСП) и са обобщени основни проблеми, тенденции и характеристики в развитието на земеделието в България, като структура на земеделските стопанства, значение на възрастта и образованието на човешкия фактор в съвременното земеделие, основни управленски умения и компетентности на аграрния предприемач. [Монография, Група Г публикации 6.1., 7.1., 7.4, 7.5., 7.8.].

Второ, група публикации с научно-приложни приноси с методически характер:

1. Изследването е структурирано в два основни аспекта - първият, *управленски аспект* на разсъждение, включва открити и анализирани управленски умения, методика за изграждане и прилагане на подходящи за новите социални и природни условия разгледани управленски умения и предложен нов иновативен подход, които утвърждават принципите на устойчивото развитие. Вторият, *екологосъобразен аспект*, разглежда същността, принципите и значението на социалната и екологичната отговорност. Обоснована и доказана е, в резултат на направените изследвания и разсъждения, анализ и обобщаване на теоретични постановки, необходимостта от доразвиване, обогатяване и подобряване на управлението в съвременното земеделие, чрез предложени автори: екологично-етична структура (ЕЕС) на управление в съвременното земеделие, включваща екологично-етичен ценностен *подход* за постигане на управленска устойчивост (компоненти на управлението чрез екологично-етичен ценностен подход (ЕЕЦП) в земеделието), *модел* за екологосъобразен управленски процес в земеделските стопанства, *методика* за съвместяване и прилагане на мениджърски умения, *методика* за устойчиво развитие на съвременното земеделие. [Монография, Група Г публикации 6.1., 7.1., 7.2., 7.4., 7.5., 7.6., 7.7., 7.8, 7.9, 7.13, 7.15, 7.17, 7.18., 7.21., 9.1., 9.5].

2. Разработен е секторно ориентиран *методически инструментариум*, *отразяващ особеностите на земеделски стопанства от Великотърновски регион*, който доказва необходимостта от приемане на екологосъобразни практики, съобразени с особеностите на конкретното земеделско стопанство и действително функциониращи етични решения при възникване на етични дилеми, свързани с опазване на околната среда, чрез които на практика се осъществяват заложените в стратегията на агроорганизацията екологично-

етични ценности и цели. [Монография].

Трето, група публикации с научно-приложни приноси с емпиричен характер

1. Оценени са степента на разпространение, възможностите и значението на авторови холистичен управленски подход и иновативен устойчив модел за управление, чиято необходимост е доказана чрез лични анкетни проучвания и преки наблюдения в земеделски стопанства от Великотърновски регион, като са обобщени основни изводи и са дефинирани препоръки и решения за тяхното приемане и прилагане. Установени са предприемаческите нагласи и поведение, проучени и анализирани са възможностите да се влияе в екологично-етична насока върху поведението на човешкия фактор, чрез акцентиране върху обучението, степента на инвестиране в образованието на земеделските производители и работници и отношение към социалната отговорност, което да допринесе за ефективността и устойчивостта на управленския процес. [Монография, 6.1., 7.1., 7.2., 7.3., 7.4., 7.5., 7.6., 7.7., 7.8., 7.9., 7.10., 7.11., 7.12., 7.13., 7.14., 7.15., 7.16., 7.17., 7.18., 7.19., 7.20., 7.21., 9.1., 9.2., 9.3., 9.4., 9.5.].

2. Предложена, използвана и апробирана е авторова отраслово ориентирана методика за прилагане на ЕЕЦП и функциониране на ЕЕС в проучваните земеделските стопанства. Оценена е екологично-етична ценностна насоченост на управлението и свързаната с поведението на човешкия фактор екологично-етична отговорност, като са идентифицирани силните и слабите страни в тази област. Основните изводи, получени на базата от по-големия процент от резултатите в анкетното проучване, показват обективното състояние на отношението към екологичните проблеми в земеделските стопанства. След емпиричното тестване на методическия алгоритъм, наред с формулираните обобщения, представящи управлението и отношенията в земеделските стопанства, са открити изводи и препоръки, формирани от направените теоретични разсъждения и практически изследвания. [Монография, 7.19.].

7. Характеризиране на академичната известност на кандидата

Според справка за цитирания на публикации с автор гл. ас. д-р Елена Йорданова в научни публикации на други научни работници се установява, че са идентифицирани: едно цитиране в монография - 10 точки и цитирания в нереферираны списания с научно рецензиране: в 11 публикации - 15 цитирания по 5 точки - 75 точки. *Общо 85 точки, с което кандидатът напълно покрива минималното изискване от 50 точки по показател Д (50 т.), съгласно Приложение 1 от ППЗРАСРБ.*

8. Критични бележки и предложения

Нямам съществени критични бележки. Препоръката ми към гл. ас. д-р Елена Йорданова е да поддържа публикационната си активност и реферирани научни издания с Импакт фактор и Импакт ранг, като Scopus и Web of Science.

9. Обобщено заключение и становище

Гл. ас. д-р Елена Йорданова Шопова участва в конкурса за академичната длъжност „доцент“ с достатъчен обем качествени научни трудове. В научните си изследвания тя демонстрира задълбоченост, иновативност и аналитично мислене, в тях присъстват научни и научно-приложни приноси. Наред с това, гл. ас. д-р Елена Йорданова има дългогодишен опит в научноизследователската и преподавателската дейност. Представените от нея документи покриват необходимите наукометрични показатели и показателите, които отразяват измеримите академични резултати в преподавателската дейност, заложили в минималните изисквания по чл. 26, ал.2 и 3, и чл. 26, ал. 5 от ЗРАСРБ. Кандидатът напълно отговаря на условията за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“, посочени в чл. 29 от ЗРАСРБ, в чл. 60 от ППЗРАСРБ и в чл. 129 от Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“.

Посоченото ми дава основание с пълна убеденост да предложа на членовете на научното жури на гл. ас. д-р Елена Йорданова да бъде присъдена академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (аграрна икономика)“, за което аз ще гласувам с „ДА“.

16.01.2024 г.
гр. Свищов

Рецензент .....
(проф. д-р .....лова)